

Luokanvalvojan kansio www-sivustona

Jouni Kortelainen

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2008**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Jouni Kaspero Kortelainen	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 30	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus Salainen _____ saakka	
Työn nimi Luokanvalvojan kansio www-sivustona		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajankoulutus		
Työn ohjaaja(t) Lepänjuuri Aino		
Toimeksiantaja(t) Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos		
Tiivistelmä Kehittämishankkeessa koottiin yhteen luokanvalvojalle suunnattua materiaalia web-sivustoksi. Työn tavoitteena oli luoda Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitokselle selkeä, helppokäyttöinen ja kattava tietopaketti joka kokoaa yhteen luokanvalvojan toimessa tarvittavat lomakkeet, tiedot ja muun materiaalin. Raportti avaa ensin luokanvalvojan käsitteen, tämän toimenkuvat ja tehtävät. Raportin tämän osuuden tavoitteena oli selkeyttää luokanvalvojan roolia ja sitä kautta helpottaa sähköisen ohjekansion luomista.		
Avainsanat (asiasanat) Luokanvalvoja, ryhmänohjaus, www-sivut, luokanvalvojan kansio		
Muut tiedot		

Author(s) Jouni Kaspero Kortelainen	Type of Publication Development project report	
	Pages 30	Language Finnish
	Confidential Until _____	
Title Form master's handbook in www-format.		
Degree Programme Vocational teacher education		
Tutor(s) Aino Lepänjuuri		
Assigned by Ingman college of crafts and design		
Abstract The aim of this development project was to create a easy-to-use website that includes all the essential material for teachers who act as form masters in Ingman college of crafts and design, Siilinjärvi, Finland. The report discusses about the concept of a form master, and aims to clarify his role in education to make the creation of the development project in question clearer and more effective.		
Keywords Form master, website,		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	5
2 TOIMEKSIANTAJA.....	6
3 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET.....	8
4 KEHITTÄMISHANKKEEN VIITEKEHYS.....	9
4.1 Teoriataustan hankkiminen.....	10
4.2. Luokanvalvoja opiskelijan ja ryhmän ohjaajana.....	11
4.2.1 Ryhmähenki ja ilmapiiri.....	15
4.3 Luokanvalvojan tehtävät.....	16
4.3.1 Opintopolun valvominen.....	17
4.3.2. Poissaolojen seuranta.....	19
4.3.3 Ongelmatilanteisiin puuttuminen.....	20
4.3.4 Muut tehtävät.....	21
4.3.5 Resurssointi.....	21
5 TOTEUTUS JA TULOKSET.....	22
5.1 Lähtökohdat suunnittelulle.....	23
5.2 Hyvän web-sivuston kriteerit.....	24
5.2.1 Teksti www-sivuilla.....	25
5.2.2 Sivujen käytettävyys.....	27
5.3 Sivuston laatiminen.....	27
6 POHDINTAA.....	30
LÄHTEET.....	32

1 JOHDANTO

Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajankoulutuksen kehittämishankkeena olen toteuttanut työnantajalleni, Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitokselle www-sivuston muodossa olevan luokanvalvojan kansion.

Kehittämishankeraportissani keskityn pääasiassa tutkailemaan luokanvalvojan toimenkuvaa oppilaitoksessamme. Tämä lähestymistapa antoi minulle selkeän suunnan lähteä toteuttamaan itse kehittämishankkeena olevaa kansiota ja auttoi linjaamaan sen sisällöksi nimenomaan luokanvalvojalle tarpeellisen materiaalin. Itse kansion sisällöksi tuleviin lomakkeisiin ja ohjeistuksiin en puutu kovinkaan tarkasti, niiden tarkka läpikäyminen olisi laajentanut kehittämishankkeen valtaviin mittasuhteisiin kun jokainen eri lomakkeiden sisältämä asia olisi pitänyt purkaa kirjalliseen muotoon.

Sen sijaan kehittämishankkeen viitekehys –osiossa olen paneutunut tarkemmin luokanvalvojan eri tehtäviin, häneltä vaadittaviin taitoihin ja vuorovaikutuskykyihin. Näiden pohjalta luokanvalvojuuden käsite on avautunut selkeämmäksi ja tukenut varsinaisen kansion rakentamista.

Itse kansion valmistamisesta ja suunnittelusta olen tähän raporttiin nostanut keskeisiksi osa-alueiksi teoriapohjaista taustaa ja pohdiskelua mahdollisimman hyvään ja toivotunlaiseen lopputulokseen päätyemisestä. Sivujen tekniseen suunnitteluun käytetyt vaiheet käyn läpi hyvin pääpiirteisesti; tämän raportin ei ole tarpeen opettaa esimerkiksi eri tietokoneohjelmien käyttöä tai nettisivujen tekemisen yksittäisiä vaiheita.

Mikäli olisin sisällyttänyt nämäkin aspektit työstä täysimittaisena mukaan, olisi koko paketti jälleen paisunut hallitsemattomiin mittoihin. Samasta syystä sivuutan myös sivujen visuaalisen ulkoasun luomisen ja siihen liittyvät pohdiskelut hyvin pikaisesti. Omassa työssäni nämä seikat ovat keskeisimpiä asioita, mutta tämän raportin yhteyteen en katsonut niiden samassa suhteessa kuuluvan.

Luokanvalvojan kansiolle on olemassa selvä tilaus oppilaitoksessa jossa työskentelen. Tähän asti kaikki luokanvalvojalle suunnattu materiaali on ollut hyvin hajanaisena ympäri koulun tietoverkkoa ja pöytien nurkilla lojuvia paperipinoja. Kaiken oleellisen yhteen liittävä luokanvalvojan kansio tuleekin mitä ilmeisimmin palvelemaan kaikkia oppilaitoksessamme kyseistä tehtävää hoitavia opettajia ja helpottamaan heidän arkista aherrustaan.

2 TOIMEKSIANTAJA

– INGMANIN KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSOPPILAITOS

Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on Siilinjärven Toivalassa sijaitseva perinteikäs oppilaitos, jonka historia opintojen järjestäjänä ulottuu yli sadan vuoden taakse. Lähtölaukauksen oppilaitokselle antoi 1800 -luvulla elänyt teologian tohtori, rovasti Matthias Ingman. Tämän aikansa Kuopion merkkihenkilöihin kuuluneen kirkonmiehen maallisen taipaleen lähestyessä loppuaan, perillisiä vailla oleva tohtori Ingman antoi säätämän, jonka mukaan hänen jälkeensä jättämällä varoilla tulisi tukea lasten ja nuorten kasvua työelämään. Ingmanin määrittämällä – tänä päivänä kauaskantoiseksi havaittuna - koulutuksen järjestämisen keskeisenä periaatteena oli vähäosaisten tukeminen opinnoissa ja elämässä.

Kiertokouluna alkujaan toimintansa käynnistänyt Ingmanin käsi- ja

taideteollisuusoppilaitoksen esiaste on sittemmin kehittynyt ja profiloitunut vankkaa ammatillista koulutusta järjestäväksi toisen asteen kulttuurialan oppilaitokseksi. Yhteiskunnallisen koulutustehtävänsä ohella oppilaitos pyrkii painotetusti kunnioittamaan oppilaitoksen perustajan periaatetta jokaisen yksilön kunnioittamisesta.

Tänä päivänä Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos kouluttaa opiskelijoitaan moninaisten kädentaitojen puitteissa. Oppilaitoksesta löytyy viisi eri koulutusohjelmaa, joiden kautta opiskelija pystyy suorittamaan kolme eri ammatillista perustutkintoa. Koulutuslinjoiksi ovat vakiintuneet itseni työllistävä audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelma, kuvallisen ilmaisun koulutusohjelma (alalinjoinaan valokuvaus sekä uusi- kuva ja mediataide), tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelun koulutusohjelma, esinesuunnittelun ja valmistuksen- sekä ympäristön suunnittelun ja rakentamisen koulutusohjelmat, jotka antavat koulutusta niin puusepän, veneenveistäjän ja huonekaluentisöijänkin ammattiin.

Tutkintojen laajuus on 120 opintoviikkoa ja niiden suorittaminen kestää noin kolme vuotta. Järjestämiemme kulttuurialan tutkintojen rinnalla on myös mahdollista suorittaa liiketalouden perustutkinto asiakaspalvelun ja markkinoinnin koulutusohjelmassa tai ylioppilastutkinto yhteistyöoppilaitoksissamme. Tällaisia kahden tutkinnon suorittajia löytyy vuosi toisensa jälkeen opiskelijaryhmistä ja he antavat osaltaan lisähaasteita myös luokanvalvojan työhön epäsäännöllisine kurssisuunnitelmineen.

Ingman on kooltaan ja opiskelijamäärältään verrattain pieni oppilaitos. Opiskelijoita koululla on kevään 2008 tilannetta tarkasteltuna noin 240 ja henkilökuntaa noin 35. Suurin osa henkilökunnasta on päätoimista opetushenkilöstöä, mutta määrään lukeutuu myös joukko sivutoimisia aineenopettajia kuin myös oppilaitoksen muuta henkilökuntaa siivoojasta atk-tukeen tai keittiötyöntekijöistä toimistosiihteeriin.

Opiskelijoilta, henkilökunnalta ja eri yhteistyökumppaneilta (esim. työssäoppimispaikkojen kautta) saadun yleisen palautteen mukaan Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen vahvuutena nähdään ammattitaitoinen opetus, ammattiin valmistuvien opiskelijoiden korkea tieto- ja osaamistaso sekä lämmin ja rento ilmapiiri, joka luo suotuisat edellytykset opettajien ja opiskelijoiden väliselle vuorovaikutukselle pitäen samalla yllä positiivisuudesta kumpuavaa ryhmähenkeä niin luokkien sisällä kuin myös koko koulun mittakaavassa.

Miinukset Ingmanilla liittyvät lähinnä hieman syrjäiseen sijaintiin; keskellä peltoja, suunnilleen puolessa välissä Kuopiota ja Siilinjärveä sijaitseva oppilaitos saa aikaan kohtalaisen pitkät työ- ja koulumatkat henkilökunnalle ja opiskelijoille. Samaten joidenkin ulkopuolisten luennoitsijoiden kynnys lähteä Etelä-Suomesta Pohjois-Savoon saakka päivänmittaiselle luennolle on osoittautunut hyvinkin suureksi. Tämä tosin lienee kaikkien vastaavankokoisten oppilaitosten ongelma ja kertoo loppujen lopuksi enemmän kyseisten luennoitsijoiden ajatusmaailmasta kuin kohteena olevasta oppilaitoksesta itsestään.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET

Kehittämistehtäväkseni olen valinnut Ingmanin luokanvalvojille suunnatun 'ohjekansion' kokoamisen. Luokanvalvojan tehtäviin oppilaitoksessamme kuuluu hyvin monenlaista tehtävää ja velvoitetta. Näiden tehtävien määrittäminen on kuitenkin ollut suhteellisen hajanaista ja ohjeistuksen muuttuessa tai lisääntyessä erilaisten hajallaan olevien tiedonantojen tai

satunnaisiin paikkoihin 'ilmestyvien' lomakkeiden muodossa on saanut aikaan koko luokanvalvojan tehtäväkentän rajojen hämärtyksen.

Kehittämishankkeen tavoitteena onkin keskeisen luokanvalvojalle tarkoitetun materiaalin kokoaminen yksiin "kansiin", samalla karsien mahdolliset turhat tai päällekkäiset osat pois ja päätyä mahdollisimman selkeään ja kompaktiin pakettiin; apuneuvon, josta luokanvalvoja pystyy tarpeen tullen vaivattomasti hakemaan haluamansa tiedon.

Aloittaessani itse työt Ingmanilla elokuussa 2002, minut nimitettiin saman tien aloittavan ryhmän luokanvalvojaksi. Lukuisten erilaisten luokanvalvojan tehtävien kasautuessa eteeni tulin jo silloin toivoneeksi jonkinlaisen selkeän ohjeistuksen olemassaoloa. Tuollaista infopakettia ei kuitenkaan tuolloin ollut saatavilla ja luokanvalvojan tehtävät täytyi opetella useita eri lähteitä tutkimalla ja erilaisten tarvittavien lomakkeiden ja kaavakkeiden etsimiseen paljon aikaa uhraamalla.

Tällainen kantapään kautta tapahtuva tehtävien sisäistäminen johti epäselvimmillään siihen että jotkut luokanvalvojalle määrätyt tehtävät selvisivät vasta siinä vaiheessa kun joku ryhtyi niiden perään kyselemään. Tulevaisuutta varten yhtenäinen paketti kaikesta luokanvalvojan tarvitsemasta keskeisestä materiaalista on uskoakseni erittäin tervetullut lisä oppilaitoksemme henkilökuntaa varten.

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN VIITEKEHYS

Luokanvalvoja -käsitteen kanssa yleisesti rinnakkain kulkeva, käytännössä samaa tarkoittava termi on ryhmänohjaaja. Useasti näitä termejä käytetään rinnakkain, samoin tapahtuu myös Ingmanilla. Tässä raportissa käytän yleisesti termiä 'luokanvalvoja' asioiden selkeyden säilyttämiseksi, käytettiin

esimerkkinä käyttämissäni oppilaitoksissa tai lähdekirjallisuudessa kumpaa termiä tahansa. Samaten olen pääasiassa lyhentänyt oppilaitoksemme nimen virallisen kirjoitusasun 'Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos' puhekieliseen muotoon 'Ingman' raportin lukemista helpottamaan.

Tämän raportin viitekehys -osassa tarkastellaan lähemmin luokanvalvojan toimenkuvaa Ingmanilla. Teoriataustaan nojaten luotaan luokanvalvojan roolia ja toimenkuvaan liittyviä erilaisia, yleisimpiä tehtäviä. Viitekehys on muovautunut nimenomaan Ingmanin näkökulmasta, oppilaitoksen ollessa kehityshankkeessa sekä sen kohde että myös teorian ydin johon muista lähteistä hankittu tieto peilataan. Olen pyrkinyt tuomaan viitekehukseen myös pohdiskelua erilaisen lähdekirjallisuuden pohjalta, kuin myös omia havaintojani aiheesta - niin omiin kokemuksiini kuin muiden oppilaitosten vastaaviin ohjeistuksiin rinnastaen.

Etsiessäni teoriatietaoa, koin hankaluuksia löytää varsinaiseen luokanvalvojuuteen tai ryhmänohjaajuuteen liittyvää kirjallisuutta. Luokanvalvojan tehtävät on yleensä lueteltu suhteellisen pikaisesti eri lähteissä ja tuntuu että niiden hajallaan oleminen on hyvin yleistä muuallakin kuin omassa työyhteisössäni. Sen sijaan vastaan tuli paljon mielenkiintoisia julkaisuja jotka käsittelivät opettajan roolia ohjaustilanteissa ja toimintaa niin suurempien ryhmien kuin yksittäisten opiskelijoidenkin parissa. Tämä näkökulma sulautuu erittäin mainiosti yhteen luokanvalvojuuden kanssa; luokanvalvojan tehtävissä juuri erilaiset ryhmäytymis- ja vuorovaikutustaidot nousevat vallitsevaksi teemaksi. Siinä missä eri oppiaineiden tunneilla pääosassa ovat opetettavat asiat, luokanvalvojana toimiessa pääpainon saavat juuri sosiaaliset tilanteet, joista kirjallisuudesta löytyikin useampia lähteitä, olkoonkin että suurin osa lähteistä oli hyvin yhteneväisiä ajatuksiltaan.

4.1 Teoriataustan hankkiminen

Luokanvalvojan tehtävistä ei ole olemassa mitään autoritaarista yleisohjetta, vaan luokanvalvojan tehtävät määrittelee yleensä kukin oppilaitos itse.

Saadakseni kattavan yleiskuvan luokanvalvojen tehtävistä eri oppilaitoksissa ja pystyäkseen pohjaamaan raporttini niiden perusteella keräämäni tietoon, olen tutustunut useiden eri oppilaitosten luokanvalvojilleen antamiin ohjeistuksiin.

Tällaisten ohjeiden löytäminen oli verrattain helppoa, sillä useat oppilaitokset ovat julkaisseet ryhmänohjaajilleen tarkoitettuja toimintaohjeita verkossa ja näin ollen niihin tutustuminen internetin välityksellä oli vaivatonta. Päätin kuitenkin rajata vertailukohtana toimivat muut koulut toisen asteen oppilaitoksiin, tällöin rinnastus omaan työpaikkaani on loogisempaa ja selkeämpää, olkoonkin että myös muilla opiskeluasteilla luokanvalvojan tehtävät tuntuvat olevan pääpiirteittäin hyvin samanlaisia toisen asteen koulujen kanssa. Suurimmat eroavaisuudet tulevatkin lähinnä erilaisissa erityisoppilaitoksissa, joissa luokanvalvojan tehtäviin lukeutuu koko joukko vaatimuksia joita ns. normaaleissa oppilaitoksissa ei ole.

Koska luokanvalvojan tehtäviin ei yleensä liity ammatilliseen koulutukseen suoranaisesti kuuluvia asioita, en nähnyt tarpeelliseksi rajata tutustuttavaksi pelkästään Ingmanin lailla kulttuurialan opetusta antavia kouluja, vaan tutkin toisen asteen oppilaitosten ohjeistuksia niiden opettamista aloista riippumatta.

Tässä raportissa käsittelen eri oppilaitosten luokanvalvojan ohjeista löytämäni tietoa lähinnä yleisellä tasolla, laatimieni vertailujen ja johtopäätösten perusteella. Ingmania lukuunottamatta en kokenut tarvetta nostaa yksittäisiä oppilaitoksia sen suuremmin esille, koska ohjeistukset eri koulujen välillä ovat lähestulkoon identtisiä ja sikäli kerätyn tiedon yleistäminen on tässä yhteydessä luontevaa. Mikäli olen esimerkiksi suoraan

siteerannut jonkun toisen koulun ohjeistoa, oppilaitoksen ohjeistus on mainittu tarkempana lähteenä.

4.2. Luokanvalvoja opiskelijan ja ryhmän ohjaajana

Ryhmänohjauksella tarkoitetaan tavallisesti pitkäaikaista ohjausta, jolla on tietyt tavoitteet ja joka on suunnattu tietylle, yleensä pienehkölle, kohderyhmälle. (Ruponen ym, 2000, 163). Ryhmänohjausta on siis käytännössä mikä tahansa opetus, mutta luokanvalvojan roolia ajatellen nuo mainitut 'tietyt pitkäaikaiset tavoitteet' sisältävät lähinnä opiskeltavien aineiden ulkopuolisia, ryhmän jäsenten opiskeluun liittyviä asioita.

Luokanvalvoja tai ryhmänohjaaja. Viimeksimainittu termi vastannee paremmin itse tehtävää. Poikkeaaahan luokanvalvojan rooli tuntiopetuksesta eniten juuri siinä, että sen lisäksi että tämä opettaa tietylle ryhmälle - siinä missä toisillekin - eri aineita, on hänellä normaalia opetusta suurempi vastuu omasta ryhmästään. Vaikka opettaja on toki ohjaajan asemassa mille tahansa opettamalleen luokalle, nousee suuri osa ohjaajantyön kannalta suurimpia haasteita esille juuri oman ryhmän ohjaajana toimiessa. Esimerkiksi ryhmän poissaolojen ollessa kyseessä, tuntiopettajat kyllä merkitsevät ne ylös ja todennäköisesti keskustelevat niistä opiskelijan kanssa, mutta asian varsinaisen käsittelyn hoitaa luokanvalvoja. Usein juuri tällaisissa tilanteissa nousevat esiin suurimmat ongelmat ja opettaja joutuu käyttämään omia ohjaus- ja vuorovaikutustaitojaan huomattavasti oppitunteja enemmän.

Ruposen, Nummenmaan ja Koivuluhdan (2000, 165) mukaan opetuksen ohjauksellinen näkökulma sisältää tietynlaisen tavan ajatella ihmistä ainutkertaisena yksilönä, jolla on tietoa sekä itsestään että ympäröivästä maailmasta. Tämän tulkinnan mukaan voidaan verrata varsinaisen opetuksen keskittymistä tiukemmin opetettaviin aineisiin ja opiskelijoiden käsittelyä

suurempana kokonaisuutena jonka tavoitteet ovat tilanteessa samat; esimerkiksi kurssilla opetettavien asioiden oppiminen. Luokanvalvojan toiminta sen sijaan painottuu ohjaukselliseen puoleen, ja nimenomaan tarkastelee jokaista opiskelijaa enemmän yksilönä - seuraa tarkasti heidän opintojensa edistymistä, henkilökohtaista opintopolkuaan ja yleistä koulunkäynnin tasoa. Voidaankin siis sanoa, että vaikka kaikessa opetuksessa on läsnä vahva ohjauksellinen puoli, luokanvalvojan tehtävissä se entisestään korostuu.

Millainen sitten on hyvä luokanvalvoja? Ruponen, Nummenmaa ja Koivuluhta jakavat hyvältä ryhmänohjaajalta löytyvät taidot kolmeen alueeseen - reaktiotaitoihin, vuorovaikutustaitoihin ja toimintataitoihin. Reaktiotaidot koostuvat aktiivisesta kuuntelusta, asioiden selventämisestä ja tarvittavasta toistosta, empatiakyvystä sekä tiedon jakamisesta. Yksinkertaistettuna reaktiotaidot ovat siis ohjaajan kyky reagoida opiskelijoiden sanallisiin ja sanattomiin viesteihin - taitoon huomata miten asiat ovat menneet opiskelijoille perille. Reaktiotaitojen hallinta tulee päivittäin esille esimerkiksi siinä, että opiskelijoiden mieltä painavia kysymyksiä saattaa pulpahtella esiin milloin tahansa, tilanteesta riippumatta ja opettajalta odotetaan niihin vastausta. (Ruponen ym. 2000, 170-171).

Vuorovaikutustaidot puolestaan lasketaan ryhmätaitojen varsinaiseksi ytimeksi. Tasapuolisuus, yhdistäminen, tukeminen, rajoittaminen ja yksimielisyyden rakentaminen ovat esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutustaidoista - kaikki tärkeitä ominaisuuksia luokanvalvojalle.

Monesti juuri luokanvalvoja joutuukin toimimaan opiskelijoiden keskuudessa syntyneissä ristiriitatilanteissa ja eriävien mielipiteiden törmäyksissä eräänlaisena tuomarina ja lopullisten päätösten tekijänä. Koska luokanvalvojalla on opiskelijoiden silmissä tietynlainen auktoriteetin asema, hänen päätökseensä yleensä lopulta tyydytään. Onkin kiinni paljolti

luokanvalvojan vuorovaikutustaidoista kuinka hyvin hän tällaisissa tilanteissa toimii. Hyvä luokanvalvoja löytää ristiriidoista ehkä kompromissin, ehkä perustellut syyt ratkaista asia puoleen tai toiseen. Hyvien vuorovaikutustaitojen avulla nämä ratkaisut pystytään selventämään opiskelijoille ja saadaan heidät puhaltamaan jälleen yhteen hiileen (Ruponen ym. 2000, 170).

Kolmas lenkki Ruposen, Nummenmaan ja Koivuluhdan taitojaattelusta ovat toimintataidot. Nämä ovat taitoja joilla ohjaaja rohkaisee opiskelijoitaan ilmaisemaan itseään ja jakamaan ehkä kipeitäkin tunteja. Esimerkiksi - mikäli opiskelijalla ilmenee vaikkapa kotona ongelmia jotka haittaavat opiskelua, auttavat hyvät toimintataidot luokanvalvojaa saamaan opiskelijaa avautumaan asioistaan (Ruponen ym. 2000, 170-171). Toimintataidoiksi voidaan lukea mm. taito kysyä, kehittynyt empatia, vahvuuksien esiin nostaminen, konfrontaatio, välittömyys ja omien kokemusten mukaan tuominen. Hyvät toimintataidot ovat suureksi avuksi esimerkiksi kohdassa 4.2.4. (Ongelmatilanteisiin puuttuminen) (Ruponen ym. 2000, 171).

Ensisijainen työkalu luokanvalvojan ja opiskelijan välillä on keskustelu. Kuten Juha Perttula (1999, 44) on osuvasti todennut, opetustyö on ennen muuta ihmissuhdetyötä ja edellyttää vähintään kahden ihmisen välistä vuorovaikutusta. Se määrittää opetustyön ytimen niihin tapahtumiin ja tilanteisiin, joissa ihmiset kohtaavat toisensa ja työskentelevät tavalla tai toisella yhdessä.

Tämä pitää toki paikkansa missä tahansa opetus-, tai ohjaustilanteessa, mutta kun käsitellään hyvinkin henkilökohtaiselle tasolle meneviä, opiskeltavien aineiden ulkopuolella olevia asioita, hyvien vuorovaikutus-, ja toimintataitojen merkitys korostuu. Ja missäpä muussa tilanteessa opettaja voisi tämänkaltaisiin tilanteisiin joutua enemmän kuin juuri luokanvalvojan tehtäviä hoitaessaan? Mikäli esimerkiksi opiskelijan toistuvien poissaolojen

syyksi paljastuvat hankalat kotiolot tai heikko motivaatio, luokanvalvojalta kysytään kykyä ohjata opiskelija takaisin polulle jolla hänen opintonsa pääsevät parhaalla mahdollisella tavalla etenemään. Ilman hyviä ryhmänohjaamistaitoja keskusteluyhteyden luominen opiskelijan kanssa tällaisista asioista on liki mahdotonta.

Uusitalon (2006, 85) mukaan hyvä opettaja ei ole pelottava hirmu mutta osaa pitää yllä opiskelurauhan. Hän kunnioittaa ja kuuntelee opiskelijan vanhempia, mutta tekee ratkaisunsa itsenäisesti. Hän jaksaa tukea opiskelijoiden itsetunnon kehitystä ja pysyä rehellisenä opiskelijoilleen (Uusitalo 2006, 87). Nämä ajatukset kuvaavat hyviä ominaisuuksia myös silloin kun opettaja kohtaa opiskelijansa luokanvalvojan asemassa.

4.2.1 Ryhmähenki ja ilmapiiri

Ryhmähengen luomisessa myös luokanvalvojalla on roolinsa. Ingmanin tilannetta tarkastellen, etenkin opintojen alkuvaiheessa juuri luokanvalvojalla on, ensimmäisen viikon oppituntien pitäjänä, oivallinen mahdollisuus luoda alkusysäyksiä luokan ryhmähengen muodostamiselle. Kouluun tullessaan uudet opiskelijat ovat usein hyvin vaitonaisia ja sisäänpäinkääntyneitä, jouduttuaan vastakkain uuden tilanteen ja uusien ihmisten kanssa.

Myöhemmin tarkemmin kuvailemani Ingmanin uusien opiskelijoiden orientaatioviikko tarjoaa hyvän mahdollisuuden saada opiskelijat tutustumaan toisiinsa ja luokanvalvojaansa. Vaikka ensimmäisen viikon tuntien aiheet ovatkin pääosin hyvinkin informatiivista, ja suuremmassa mittakaavassa annosteltuna monen mielestä jopa puuduttavaa asiaa, pystyy nimenomaan luokanvalvoja omalla persoonallaan ja opetusmenetelmillään luomaan luokkaan vapautunutta ja rentoa tunnelmaa. Jouko Kari (1986, 72-73) toteaaakin teoksessaan opettajan omaavan erittäin suuren vaikutuksen luokan

ilmapiiriin. Mielenkiintoisena kohtana Kari toteaa että asiaa tutkittaessa on havaittu luokan ilmapiirin muodostuvan sitä paremmaksi mitä suurempi motivaatio opettajalla itsellään on ammattiaan kohtaan. Hänen mukaansa positiivinen seikka on myös se, että hyvän asenteen omaava opettaja välittää olemuksellaan positiivista innostuksen ja muiden huomioonottamisen tunnetta ympärilleen eikä ikäänkuin linnoittaudu ammattinsa statuksen taakse piiloon.

Karin ajatukset voimme helposti kääntää myös siten, että mikäli opettaja on itse innostunut ja kiinnostunut ryhmänsä kanssa toimimisesta, se heijastuu heti positiivisesti koko luokan yhteishenkeen.

Hänen teoriansa liittyvät tietenkin opettajuuteen laajemmassakin suhteessa, mutta tällaisena ryhmähengen luojana ja ylläpitäjänä luokanvalvojalla on erittäin suuri rooli varsinkin opintojen alkuvaiheessa.

Saarinen, Ruoppila ja Korhokangas (1999, 222) puhuvat niin ikään hyvän ryhmähengen merkityksestä, tarkastellen sitä kasvatuspsykologian kannalta. Heidän mukaansa opettajaa voidaan monessa mielessä pitää luokan esimiehenä tai johtajana. Nimenomaan hänen viestimistyylinsä vaikuttaa työskentelyilmaston viihtyisyyteen ja yhteisten asioiden hoidon sujuvuuteen.

Luokanvalvojan tapauksessa Saarisen ja kumppaneiden esimies-vertaus on helppo taivuttaa siihen muotoon, että jos opettajat ovat opiskelijoiden 'pomoja', on luokanvalvoja heidän läheisin esimiehensä ja eräänlainen 'luottamusmies'. Mikäli luokanvalvoja on saanut omalla persoonallaan ja toiminnallaan aikaiseksi hyvän suhteen luokkansa opiskelijoihin, on ryhmähenki tiivistynyt ja luokanvalvojalle on helpompi tulla kertomaan hankalistakin asioista.

Useat tutkimukset osoittavat yhteyden opettajan persoonan ja opiskelijoiden koulumenestyksen välillä. Samaisten tutkimusten pohjalta on tehty

johtopäätös, että opiskelijan lähtötasosta riippumatta, hänet on otettava huomioon nimenomaan yksilönä ja tuettava opintoja kunkin opiskelijan oman tilanteen mukaan. (Saarinen ym. 1999, 224). Hyvä ilmapiiri ja ryhmähenki näyttelevät siis merkittävää osaa opiskelijoiden koulunkäynnissä ja opettajista erityisesti luokanvalvoja on tässäkin asiassa suuressa roolissa.

4.3 Luokanvalvojan tehtävät

Tutkaillessani eri oppilaitosten antamia ohjeistuksia ja määritelmiä luokanvalvojan tehtävistä, linjaukset tuntuvat kulkevan hyvin samankaltaisia reittejä pitkin. Myös Ingmanilla luokanvalvojan tehtävät noudattelevat hyvin pitkälle samaa kaavaa. Keskeisimpinä luokanvalvojan tehtävinä useimmissa oppilaitoksissa on opiskelijoiden opintopolun viitoittaminen eri vaiheissa opintoja, opintosuoritusten etenemisen seuraaminen sekä poissaoloihin ja muihin opiskelua häiritseviin seikkoihin puuttuminen. Alaikäisten opiskelijoiden kohdalla viimeksi mainittuun kohtaan liittyy hyvin vahvasti myös yhteydenpito koulun ja kodin välillä.

Kuopion klassillisen lukion luokanvalvojan ohjeistuksessa ollaan mielestäni ilmaistu erinomaisesti kohta jonka mukaan luokanvalvojan tulee "varautua siihen, että opiskelija voi esittää 'kaiken maailman kysymyksiä' ja pyrkiä vastaamaan niihin tilanteen mukaan". Tämä on itse asiassa hyvinkin keskeinen ja tärkeä osa luokanvalvojan tehtäviä, onhan luokanvalvoja useimmiten juuri se henkilö, jonka puoleen hänen ryhmänsä opiskelijat kääntyvät hyvinkin moninaisissa asioissa. Etenkin sellaisissa, jotka käsittelevät opiskelua yleisesti eivätkä liity suoraan minkään kurssin sisältöön (tällaisissa tapauksissa ko. kurssia vetävä opettaja on toki paras henkilö kun näitä 'kaiken maailman kysymyksiä' nousee esiin). Tällaisiin kysymyksiin vastaaminen muodostuukin hyvin keskeiseksi osaksi luokanvalvojan tehtäviä. Ja mikäli valmiita vastauksia ei ole löydy luokanvalvojalta itseltään, tulee hänen pyrkiä ottamaan asiasta selvää tai

ohjata opiskelija asiasta paremmin selvillä olevan henkilön (esim. opinto-ohjaaja) puheille.

4.3.1 Opintopolun valvominen

Opiskelijan 'opintopolun' viitoittaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että luokanvalvoja sekä pitää opiskelijat ajan tasalla heidän opintojensa etenemisestä ja huolehtii siitä, että on itse kaiken aikaa mahdollisimman hyvin perillä kunkin opiskelijan tilanteesta. Tämä toimenkuva alkaa heti uusien opiskelijoiden tullessa kouluun; tällöin luokanvalvoja on yleensä (näin myös Ingmanilla) henkilö joka orientoi opiskelijat perille oppilaitoksen työskentelytavoista ja käytännöistä.

Ingmanilla olemme ottaneet viime vuosina käyttöön erityisen, aiemmin mainitsemani, orientaatioviikon. Tällä lukuvuoden ensimmäisellä viikolla uudet opiskelijat käyvät luokanvalvojansa johdolla läpi koulun käytännöt, tutustuvat koulun tiloihin ja täyttävät yhdessä luokanvalvojansa kanssa oman henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa. Orientaatioviikolle lukujärjestykseen on varattu lyhyet tunnit myös oppilaitoksesta laajemmalla tasolla kertovalle rehtorille, atk-vastaavan infosessiolle ja terveydenhoitajan sekä päihde- ja työsuojeluvastaavan tuokioille. Pääosan ensimmäisen viikon tunneista pitää kuitenkin luokanvalvoja.

Orientaatioviikko ei ole täysin pelkkää tiedon kaatamista opiskelijoiden päähän, vaan olemme panostaneet myös ryhmäytymisasioihin; erityinen, koko osaston yhteinen 'osastopäivä' kerää kokoon kaikki samaa opintolinjaa käyvät eri vuosikurssien opiskelijat päivän ajaksi. Tällöin olemme yleensä lähteneet koulun tiloista esimerkiksi Kuopion keskustaan tekemään yhdessä erilaisia harjoitustehtäviä ja viettämään aikaa yhdessä normaalikoulupäivää

hieman rennommalla asenteella. Koska elokuussa on yleensä varsin suosiolliset säät, olemme usein sijoittaneet päivän tapahtumista osan myös ulkosalle, opiskelijat ovat esimerkiksi maallaneet kuvia rantakallioihin tai kierrelleet kaupungilla valokuvia ottaen.

Tällaisen osastopäivän olemme huomanneet olevan mainio apu uusien opiskelijoiden ryhmähengen luomiselle niin oman luokkansa, ylempien vuosikurssien kuin myös opettajien kesken.

Uusikylän (2006) mukaan nimenomaan lukukauden alkuun sijoitettu koulun ja opintojen pelisääntöjen sisäistäminen on perin tärkeä asia. Selvittämällä opiskelijoille heihin kohdistuneet odotukset palvelee päämäärää jossa opiskelijat saadaan toimimaan yhteisten sääntöjen mukaan ja työskentelemään ahkerasti. Tämä johtaa myös opiskelumotivaation kasvuun, koska se auttaa opiskelijat perille siitä, mitä heidän tulevat opintonsa tulevat pitämään sisällään ja kuinka erilaisissa ongelmatilanteissa tulee toimia (Uusikylä 2006, 65).

Opiskelun myöhemmissä vaiheissa - opinnot aloittavan orientaatioviikon jälkeen - luokanvalvoja ei ole yhtä intensiivisesti mukana ryhmänsä päivittäisissä toimissa, mutta seuraa luokkansa opiskelijoiden opintojen ja koulunkäynnin etenemistä tarkasti. Jatkossa tarvittavat kontaktit luokan opiskelijoihin luokanvalvojan ominaisuudessa ovat pääosin yksittäisen opiskelijan kulloinkin esille nouseviin asioihin puuttuminen, varsinaisia koko ryhmälle tapahtuvia ohjaustilanteita luokanvalvojalla on selvästi harvemmin.

Joitakin erinäisiä koko ryhmää koskevia vakiotehtäviä luokanvalvojalla toki on; näistä lukukausien lopussa tapahtuva opintorekisteriotteiden jakaminen on säännöllinen tapahtuma, samoin kuin kerran lukuvuodessa toimeenpantava opiskelijan yhteystietojen ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman tarkastaminen. Keskeisenä tehtävänä luokanvalvojalla on

seurata opiskelijan opintojen etenemistä ja mikäli tällä ilmenee suorittamattomia tai hylättyjä kursseja, on luokanvalvoja viime kädessä se henkilö, joka käy patistelemassa opiskelijaa puuttuvien suoritusten merkeissä. Mikään "opintosuoritepoliisi" luokanvalvoja ei Ingmanilla ole, opiskelijan odotetaan yleensä huolehtivan itse omista puuttuvista suorituksistaan. Ainoastaan mikäli tämä ei tunnu onnistuvan, on luokanvalvojan syytä muistutella opiskelijaa asiasta.

4.3.2 Poissaolojen seuranta

Lähes poikkeuksetta eri oppilaitoksissa luokanvalvojan keskeisimpiä tehtäviä on opiskelijan poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen. Näin on myös Ingmanilla. Vaikka varsinaisesta päivittäisestä poissaolojen merkitsemisestä vastaavat eri kurssien opettajat, on luokanvalvojalla rooli tarkkailla kokonaistilannetta. Käytössä Ingmanilla on Starsoft -yhtiön valmistama Wilma -ohjelma, johon eri kurssien opettajat merkitsevät päivittäin tunneilta pois olleiden opiskelijoiden sarakkeisiin tämän mahdolliset poissaolot tai myöhästymiset.

Ohjelma laskee eri päivien poissaolot yhteen, ja luokanvalvoja voi tarkistaa jokaisen opiskelijan kohdalta sekä poissaolojen kokonaistilanteen että tutkia tarkemmin milloin opiskelija on tarkkaan ottaen ollut poissa. Ingmanilla käytäntö on, että kaikki poissaolot, joita opiskelija ei erikseen ole sopinut ennakkoon tai pysty aukottomasti (esim. lääkärintodistuksella) selittämään, luetaan luvattomiksi poissaoloiksi. Mikäli opiskelija tuo kouluun esimerkiksi lääkärintodistuksen, joka toteaa hänen olleen sairaana poissaolojen aikana, jää luokanvalvojan tehtäväksi niiden merkitseminen Wilmaan. Pidempiä lomia etukäteen anottaessa loma-anomus menee loppujen lopuksi oppilaitoksen rehtorin päätettäväksi, mutta kiertää ensin luokanvalvojan kautta, joka voi päättää puoltaa tai olla puoltamatta opiskelijan hakemusta.

4.3.3 Ongelmatilanteisiin puuttuminen

Erilaisissa opintoja haittaavissa ongelmatilanteissa, kuten jatkuvissa poissaoloissa, useamman kurssin suorittamatta jäämisessä ja vastaavissa tapauksissa luokanvalvoja muodostaa yhdessä oppilaitoksemme opiskelijahuoltovastaavan kanssa opiskelijahuoltoryhmän, jossa opiskelijan ongelmatilanteeseen pyritään löytämään ratkaisu. Alaikäisten opiskelijoiden ollessa kyseessä, tällaiseen palaveriin voidaan kutsua mukaan myös hänen vanhempansa. Mikäli opiskelijahuoltopalaverien syynä on vakavampia asioita, esimerkiksi päihteiden käyttö tai mielenteveydelliset ongelmat, on ryhmässä mukana myös koulun terveydenhoitaja. Opiskelijahuoltoryhmän tavoite on ottaa selvää mistä opiskelijaa kohtaavassa ongelmassa on kysymys, ja etsiä sille ratkaisu - oli se sitten suorittamatta jääneen kurssin korvaaminen, liiallisen aamu-unisuuden vaivaaman opiskelijan kanssa keskustelu tai vaikeimmissa tapauksissa asianmukaiseen jatkohoitoon toimittaminen, esimerkiksi huumepestäkin tai mielenterveystoimiston pariin.

Luokanvalvojan tehtävä tällaisessa opiskelijahuoltotilanteessa on pääasiassa toimia asiantuntijana opiskelijan opintojen etenemisestä, jatkotoimenpiteistä päättää yleensä, tapauskohtaisesti, joko opiskelijahuoltovastaava tai terveydenhoitaja. Joissakin tapauksissa luokanvalvojalle voi tuki muodostua näissä tapaamisissa myös eräänlainen tukijan rooli. Hänen läsnäolonsa voi helpottaa opiskelijaa kertomaan vaivaavista asioista hieman vapautuneemmin. Tämä etenkin jos luokanvalvojasta on muodostunut opiskelijalle tuttu ja toivon mukaan myös luotettava henkilö, jolle voi olla helpompaa puhua kuin opiskelijahuoltovastaavalle tai terveydenhoitajalle joita kyseinen opiskelija ei ole välttämättä ikinä ennen nähnytään. Toisissa tapauksissa asetelma voi tosin kääntyä ylösalaisinkin, esimerkiksi päihdeongelman ilmentyessä tutulle ihmiselle puhuminen voikin olla vaikeampaa kuin hieman tuntemattomammille. Oli miten tahansa,

luokanvalvojan rooli näissä opiskelijahuoltopalavereissa on poikkeuksetta hyvin keskeinen.

4.3.4 Muut tehtävät

Luokanvalvojalla on useimmiten myös erilaisia muita tehtäviä, jotka ovat hyvin pitkälle koulukohtaisia. Ingmanilla tällaisia luokanvalvojan päätehtävistä poikkeavia pienempiä velvoitteita ovat esimerkiksi opiskelijoiden näyttöarvioiden kirjaaminen heidän opiskelurekisteriinsä, erilaisten tiedotteiden jakaminen ja vanhempainiltoihin osallistuminen. Tällaisia pienempiä tehtäviä on useita, osa niistä on erikseen määrätty luokanvalvojalle, osa ”langennut luonnostaan” – esimerkkinä mainitsemani tiedotteiden jakaminen, missä tapauksissa luokanvalvojan oletetaan olevan henkilö, joka tällaiset asiat helpoiten saa hoidettua.

4.3.5 Resurssointi

Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa luokanvalvojuudesta maksetaan erillinen kuukausittainen korvaus, johon on resurssoitu luokanvalvojan toimenkuvaan lukeutuvien tehtävien hoitaminen. Koska korvauksen määrä on vakio mutta luokanvalvojan tehtävien hoitamiseen kuluva aika saattaa vaihdella eri luokkien välillä huomattavankin paljon (esimerkiksi opiskelijahuoltopalaverien määrä voi olla toisella luokalla nollassa, toisella ongelmatapauksia voi olla useampikin) voidaan palkkauksellisesti luokanvalvojuutta pitää hyvinkin epävakaana tehtävänä.

Lisäksi, oppilaitoksessamme on käytännössä aina enemmän luokkia kuin

saman osaston opiskelijoita, jolloin yhdellä opettajalla saattaa hyvinkin olla parikin luokkaa valvottavanaan, korvauksen pysyessä aina samana - oli opettajan vastuulla yksi tai kaksi luokkaa. Kärjitetysti voidaankin sanoa, että varsinkin parin luokan valvoja joutuu tekemään luokanvalvojan työtä sitä pienemmällä korvauksella, mitä enemmän hän luokan asioita hoitaa. Tämä lienee kuitenkin varsin yleinen ongelma kautta maan, ja hankala korjattava.

5 TOTEUTUS JA TULOKSET

Alkuperäinen ajatuksenani oli laatia luokanvalvojan kansio konkreettiseen tulostettavaan muotoon, kansioksi jota luokanvalvoja voisi kantaa mukanaan laukussaan. Asiaa tarkemmin tutkailtuani tulin kuitenkin siihen lopputulokseen, että käytännöllisempi ratkaisu olisi muokata kyseisestä kansiosta sähköinen versio www-sivujen muodossa.

Ensimmäinen seikka, joka kallisti vaakaa sähköisen version suuntaan oli nettisivujen helpompi päivittäminen. Mikäli esimerkiksi johonkin kansiossa olevaan lomakkeeseen tulisi muutoksia, olisi korjattu kaavake helppo vaihtaa sähköisessä kansiossa uudempaan versioon. Paperiohjeistossa uudet muutetut lomakkeet olisi puolestaan pitänyt vähintään tulostaa ja jakaa kaikille oppilaitoksen luokanvalvojille, isommissa muutoksissa koko kansion olisi voinut joutua uusimaan.

Toinen sähköisen version plus -puoli on se, että ne pystyttäisiin laittamaan oppilaitoksen verkkoon, jolloin kansiota ei esimerkiksi voi unohtaa kotiinsa, kuten paperiversion kanssa olisi varmasti usein käynyt. Sähköinen versio olisi aina helposti saatavilla, etenkin kun koulumme luokanvalvojista suurin osa on tietokoneen äärellä suuren osan työpäivästään. Lisäksi, mikäli joku kuitenkin haluaisi saada ohjeistuksen kirjalliseen muotoon, olisi kansion

sisällön tulostaminen sähköisestä muodosta vaivatonta.

5.1 Lähtökohdat suunnittelulle

Kansion rakentamisen aloitin kartoittamalla, mitä kaikkea sen tulisi pitää sisällään. Päätin jo varhaisessa vaiheessa että kansion tulisi noudatella paria keskeistä peruseriaa: sen tulisi olla ennen kaikkea selkeä ja helppokäyttöinen kokonaisuus, josta tarvittavan tiedon löytää vaivattomasti ja nopeasti, sekä sisältää nimenomaan luokanvalvojuuteen liittyvää materiaalia. Esimerkiksi kaikki kaavakkeet ja hakemukset jotka eivät suoranaisesti liity luokanvalvojan tehtäviin, päätin rajata kansion ulkopuolelle.

Toinen asia, joka vaikutti huomattavasti kansion suunnitteluun, oli oppilaitoksessamme viime aikoina tapahtuneet tietotekniset kehitykset. Kun aloitin ideoimaan kehittämistehtävää, käytännössä kaikki luokanvalvojan kansion tarvittava materiaali oli olemassa erinäisinä yksittäisinä paperilomakkeina ympäri koulua tai sähköisinä tiedostoina ympäri sen tietoverkkoa. Noin vuosi sitten koulussamme otettiin kuitenkin käyttöön Sharepoint -verkkoympäristö, jonne suuri osa kaikista näistä tiedostoista koottiin. Tässä vaiheessa mietin jo aiheen vaihtamista, mutta pian kävi ilmi, että Sharepoint kärsi juuri siitä ongelmasta, jota olin päättänyt luokanvalvojan kansiossa välttää; eri tiedostoja oli niin paljon, että yhtenäinen linja kävi hankalaksi hahmottaa - luokanvalvojuuteen liittyvä materiaali oli aivan yhtä sekaisin kaiken muun tiedon seassa kuin ennenkin, olkoonkin että nyt sentään suuri osa niistä oli saatu yhteen ja samaan käyttöympäristöön. Joka tapauksessa Sharepointissa halutun tiedon etsiminen osoittautui hieman kankeaksi ja näin ollen tulinkin siihen tulokseen, että luokanvalvojan kansiolle olisi edelleen olemassa tarve.

Sähköisen kansion valinta osoittautui hyväksi myös siinä suhteessa, että jotkut luokanvalvojan keskeiset työvälineet - kuten esimerkkinä aiemmin

mainitsemani poissaolojen seurantaohjelma Wilma, toimivat itsenäisinä ohjelmistoinaan eikä niitä olisi mitenkään voinut liittää tulostettavaan kansioon. Sähköiseen versioon puolestaan oli helppo liittää linkki johtamaan suoraan Wilman sivuille, samoin kuin myös aiemmin mainittuun Sharepointiin.

5.2 Hyvän web-sivuston kriteerit

Päädyin tekemään sähköisen luokanvalvojan kansion web-sivustoksi, jonka voisi laittaa Ingmanin verkkoon koulun koneilta nähtäväksi tai ladata vaikkapa muistitikulle tai polttaa CD:lle mukana kulkevaksi versioksi.

Nykyaikana www-sivut ovat yksi yleisimmistä digitaalisen viestinnän muodoista. Ne ovat hyvin monipuolinen viestintäväline, mutta usein verkkosivujen avulla toteutetaan myös muita palveluita. Www-selaimesta, jollaisilla nettisivuja katsellaan, onkin tullut eräänlainen yleiskäyttöliittymä, jonka kautta voidaan toteuttaa hyvin monenlaisten sovellusten etäkäyttöä. (Keränen ym. 2005, 6)

Kehittämishankkeenani oleva luokanvalvojan kansio toimii hyvänä esimerkkinä www-sivuista jotka eivät toimi varsinaisina internetissä olevina www-sivuina, silti niiden toimintaperiaate on täsmälleen sama kuin jos sivut laitettaisiin internetiin kaiken kansan nähtäville.

Päätin toteuttaa luokanvalvojan kansion html-kielillä koodattuna www-sivustona. HTML (HyperText Marking Language) on kieli jolla web-sivut on kirjoitettu koodiksi, jonka web-selain muuttaa sivustomuotoon. HTML-teksti on yksinkertaisesti tekstiä, joka sisältää ”aktiivisia” viittauksia muuhun tekstiin. Näitä viittauksia kutsutaan hyperlinkeiksi tai vain linkeiksi – ne sisältävät näkymätöntä informaatiota siitä minne ne johtavat ja mahdollistavat www-

sivujen välillä tapahtuvan selailun. Muu osa sivustoista koostuu yleensä kuvista ja luettavasta tekstistä. (Staflin 1996, 27)

Käytännössä web-sivut voidaan jakaa joko HTML-kielellä koodattuihin ja Flash-tekniikalla laadittuihin sivuihin. Flash on vektorigrafiikkaan perustuva tekniikka, joka mahdollistaa HTML-sivuista poikkeavien animaatiomaisen grafiikan käytön (Keränen ym. 2005, 356). Kumpaakaan sivunvalmistustapaa ei voi pitää toistaan parempana vaan kummassakin on omat hyvät ja huonot puolensa. Yleensä juuri tehtävänä oleva sivusto ja sen sisältö määrittelee kumpaa tapaa on loogisinta käyttää. Koska itse en hallitse Flashia kovinkaan hyvin päätyminen HTML-koodaamiseen oli itsestäänselvä ratkaisu. Samaten HTML-version helpompi päivitettävyyden teki tekniikan valinnasta helpon.

Lähtökohtana sivuston suunnittelulle olivat aiemmin mainitsemani selkeys ja helppokäyttöisyys. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kaikki kansiossa oleva materiaali olisi helposti löydettävissä sivuilta. Valitessani sivuille tarvittavan materiaalin, havaitsin että vaikka olinkin rajannut sen ainoastaan suoraan luokanvalvojuuteen liittyväksi, oli jo erilaisia kaavakkeita sen verran paljon, että sivujen rakenteeseen tulisi kiinnittää tarkasti huomiota selkeyden säilyttämiseksi.

5.2.1 Teksti www-sivuilla

Koska suurin osa informatiivisista www-sivuista koostuu pääosin tekstistä, on sen sijoitteluun, muotoiluun ja järjestelyyn syytä käyttää paljon huomiota. Aunesluoman (1998) mukaan pohtiessa tekstin asettelua sivustoon tulee kiinnittää huomiota viiteen pääkohtaan:

1. Kuinka monelle sivulle jaat materiaalisi?
2. Kuinka linkität sivut keskenään?
3. Missä on alku- keskikohta ja loppu, vai löytyykö ollenkaan?
4. Hypertekstuaalisuuden aste..
5. Onko materiaalin päivittäminen, tekstiosoiden lisääminen, poistaminen ja muuttaminen helppoa?

Myös luokanvalvojan kansion sivuston suunnittelussa Aunesluoman esille tuomat kohdat ovat keskeisessä roolissa; kaikkea materiaalia ei ole järkevää tunkea samalla sivulle, vaan materiaali on syytä jakaa useamman eri alasivun alueelle. Tässä korostuu myös sivuston aloitussivun suunnittelun merkitys; aloitussivun on oltava informatiivinen ja kerrottava mistä sivustossa on kyse. Lisäksi eri alasivujen linkitys on laadittava niin, että käyttäjä löytää tarvitsemansa linkit helposti heti aloitussivulla ollessaan (Aunesluoma 1998).

Varsinaisia alku-, keski- ja loppukohtia luokanvalvojan kansio ei pidä sisällään, koska sivustolla ei ole tarkoitus edetä minkään ennaltasuunnitellun järjestyksen mukaan vaan sivusto on ennemminkin tietopankki, josta haetaan kulloinkin vain tarvittava tieto. Alkukohdaksi voi toki mieltää kansion etusivun, sen sijaan keski- ja loppukohtia on mahdoton - ja turhakin - lähteä määrittämään.

Sivuston päivittämiseen tulee myös kiinnittää huomiota, sillä on oletettavaa että luokanvalvojan tehtäviä tullaan muokkailemaan tulevaisuudessa, eri kaavakkeita tullaan uusimaan ja vanhoja muokataan sisällöltään kulloistakin luokanvalvojan toimenkuvaa vastaaviksi. Nettisivumuotoista kansiota on erittäin helppo päivittää ja tämä seikka olikin, kuten aiemmin mainitsin, yksi suurimmista syistä laatia luokanvalvojan kansio sähköiseen muotoon tulostetun version sijaan.

5.2.2 Sivujen käytettävyys

Nettisivujen käytettävyydessä selkeys ja helppo navigointi nousevat suureen rooliin. Visuaaliselta ulkoasultaan sivujen on oltava aiheeseen sopivat, mikä tarkoittaa kehittämishankkeeni osalta sitä, että sivujen graafinen ulkoasu on tyylikkään näköinen mutta suhteellisen hillitty. Erilaiset monimutkaiset taustakuvat, vilkkuvat tekstit, animaatiot yms. tekevät usein sivuista hankalaselkoisia ja vievät käyttäjän huomion pois itse asiasta (Aunesluoma 1998).

Luokanvalvojan kansiota suunnitellessani halusin myös pitäytyä samankaltaisessa värimaailmassa kuin Ingmanin muu markkinointimateriaali, olkoonkin että kansio tulee vain koulun luokanvalvojien käyttöön eikä sitä voi markkinointimateriaaliksi mieltää. Yhtenäinen linja kuitenkin muodostaa selkeän yhteyden Ingmanin muuhun materiaaliin ja on sitä kautta sekä entistä selkeämpi, että myös visuaalisesti miellyttävämpi käytettävä.

5.3 Sivuston laatiminen

Kerättyäni kokoon luokanvalvojan kansioon tulevan materiaalin ryhdyin pohtimaan sen järjestämistä sivustolle. Noudattaakseni ohjenuorakseni valitsemaani selkeysaspektia, päätin jakaa sivuston muutamaani eri alaosiin, joita silmälläpitäen lajittelin kansioon tarkoitetun materiaalin heti työn alussa sen mukaan liittyikö kulloinenkin ohjeisto esimerkiksi opiskelijoille jaettavaan kaavakkeisiin vai luokanvalvojalle suunnattuun tietoon. Lieväksi ongelmaksi muodostui se, että kaikki sivuille tarkoitettu materiaali ei ollut niiden tekohetkellä saatavillani erinäisistä syistä (osa kansioon tarkoitetuista lomakkeista oli vailla päivittämistä, osasta ei löytynyt ajan tasalla olevia versioita), mutta itse sivuston laatimisen suhteen tämä ei lopulta tuntunut kovinkaan kriittiseltä ongelmalta. Päätin lisätä puuttuvan materiaalin sivuille

myöhemmin, sitä mukaa kun saisin sitä haltuuni.

Kun olin tällä tapaa saanut kerättyä sivustolle tulevan materiaalin valmiiksi, päätin tarkastaa sivuston käytännöllisyyden myös tätä kehittämistehtävää varten kokoamani teoriataustan avulla. Tämä aspekti tuntui ensialkuun hieman vieraalta, koska sellainen ei liity yleensä osaksi www-sivujen suunnittelua. Kehittämistehtävän kontekstissa se kuitenkin tuntui mielekkäältä, ja niinpä loin katsauksen asiaan keräämäni teoriataustan avulla.

Palasin kehittämishankkeen alussa löytämäni luokanvalvojan kansion perusideaan, jonka mukaan kansion tärkein etu oli se, että luokanvalvojan tarvitsema tieto olisi sieltä nopeasti löydettävissä. Aiemmin siteeraamani Kuopion klassillisen lukion opinto-oppaan kiteytys luokanvalvojan olevan henkilö, jonka tulee olla valmis vastaamaan opiskelijoiden esittämiin 'kaiken maailman kysymyksiin', nousi jälleen hyvin esille sivuston merkitystä ajateltaessa. On oletettavaa, että varsinkin kokeneempi luokanvalvoja osaa vastata suurimpaan osaan opiskelijoiden kysymyksistä ilman tiedon etsimistä muualta kuin omasta muististaan, mutta hankalampien kysymysten kohdalla vastausta tarvitsisi etsiä muualta. Luokanvalvojan kansio olisi tähän tilanteeseen mainio apu, sieltä opettajan olisi helppoa tarkistaa vastaus saamaansa kysymykseen ja kertoa se kysyjälle mahdollisimman pian. Tähän tavoitteeseen päästäkseen luokanvalvojan kansioon tulevan materiaalin pitäisi olla tarpeeksi laajaa, eli ainakin kaiken yleisesti tarvittavan materiaalin tulisi löytyä sieltä. Toisaalta jos kansioon ahdettaisiin sen kummemmin karsimatta kaikki kuviteltavissa oleva opettajan materiaali, voisi tarvittavan tiedon nopea etsiminen valtavasta tiedostojoukosta olla hankalaa.

Suurin hyöty, jonka teoriatausta antoi, olikin mielestäni selkeä näkemys siitä, millaista materiaalia luokanvalvojan kansioon tulisi sisällyttää.

Sivujen graafisen ilmeen suhteen minulle oli niinkään jo alusta asti selvää että pitäisin sivuston ulkoasun selkeänä ja pelkistettynä. Mikäli olisin laatinut yleiseen jakeluun tulevat verkkosivut, jotka olisivat kilpailleet huomiostaan muiden vastaavien sivustojen kanssa, niiden ulkoasu olisi voinut vaatia graafisen ilmeen joka houkuttelee kävijät tulemaan sivuille aina uudelleen ja houkuttelemaan tuttavansakin sivujen käyttäjiksi.

Koska Ingmanin luokanvalvojan kansiolle oli kohderyhmä jo valmiiksi olemassa ilman että sivustoa tarvitsi erikseen heille ”myydä”, suunnittelun selkeysaspekti puolsi paikkaansa entistä vankemmin. Lisäksi, koska sivuston käyttötilanteessa käyttäjä olisi mitä suurimmalla todennäköisyydellä hakemassa tarvitsemaansa tietoa mahdollisimman pikaisesti, oli tärkeää että navigointi sivustolla olisi helppoa.

Nykyään www-sivuilla esiintyy paljon ongelmia joissa hankalasti suunniteltu tai graafiseen ulkoasuun hautautuva navigointi saa ihmisten ohjaamisen niihin sivun osioihin minne heidän haluaa päätyvän erittäin hankalaksi (Coupland 1998, 15).

Tämä mielessä päädyin luokanvalvojan kansiossa selkeään navigointipalkkiin, jonka mukaan käyttäjän olisi helppo suunnistaa pitkin sivuja. Tämän ratkaisun avulla sivustolla liikkuminen kävisi jouhevasti ja haluttu tieto olisi helposti ja nopeasti haettavissa. Sivustolle tulevat erilaiset lomakkeet ja ohjeistot lisäsin sinne ladattavassa muodossa, tällä tapaa toimien luokanvalvojan on helppoa tulostaa tarvitsemiaan tiedostoja haluamansa määrä, ja tarvittaessa muokata niiden sisältöä omalla tietokoneellaan. Lisäksi lisäsin sivustoon luokanvalvojan toiminnan kannalta tarpeellisia linkkejä, esimerkiksi aiemmin mainitsemaani Wilma-ohjelmaan.

6 POHDINTAA

Luokanvalvojan kansion vaatiminen osoittautui ennakoitua laajemmaksi projektiksi, jonka sain kehityshankkeen puitteissa hyvälle mallille, mutta joka tarvitsee vielä hieman rakentelua ollakseen täysin valmis. Suurimmiksi kompastuskohdaksi oli itse kansion tuottamisessa muodostua materiaalin kokoaminen; luokanvalvojalle suunnattu materiaali oli niin hajallaan ympäri Ingmania, että osaa siitä ei ole vielääkään löytynyt. Lisäksi osa sivustolle tulevista lomakkeista oli kansion kokoamisvaiheessa päivitettävänä sisällöiltään ja ulkoasultaan. Tilanteeseen nähden sain kuitenkin haalittua hyvän määrän kansioon tarkoitettua materiaalia kasaan ja näin ollen sivuston rungon valmistaminen onnistui. Jatkossa kansioon tuleva materiaali onkin helppoa liittää jo olemassaolevalle sivustolle.

Raporttivaiheessa koin aluksi hankalaksi löytää olemassaolevaa tietoa jota voisin käyttää hyväksi omassa kehittämishanketyössäni. Eri kouluilta löytyi paljon vertailukohtia luokanvalvojan ohjeiden muodossa, mutta huomasin pian niiden olevan niin samanlaisia keskenään että kovinkaan mielekästä pohdiskelua tai lähestymistä vastakkainasettelun kautta ei pystynyt tekemään. Toisaalta tällainen ohjeiden yhdenmukaisuus auttoi minua vetämään yhtenäisiä johtopäätöksiä ja käsittelemään useita löytämiäni tiedonpalasia yhtenäisenä tietona. Myöskään lähdekirjallisuus ei avannut juurikaan nimenomaan luokanvalvojan tehtäviä, mutta koska näiden tehtävät eivät juurikaan eronneet opettajien yleisistä vuorovaikutustaidoista luokkansa kesken, oli teoriaa lopulta tarjolla enemmän kuin riittävästi.

Kehityshanketyön tekeminen oli haasteellista mutta antoisaa.

Luokanvalvojuus avautui minulle käsitteenä niin teorian kuin käytännön tasolla aivan eri mittakaavassa kuin ennen ja uskon että se palvelee minua

erittäin paljon tulevaisuudessa, uusien opiskelijaryhmien kanssa. Itse kehittämishankkeen tekemiseen olisin jälkiviisaana varannut hieman enemmän aikaa. Vaikka olenkin suhteellisen tyytyväinen lopputulokseen, tuli varsinkin hankkeen loppupuolella, sen esittelyajankohdan lähestyessä eteen vapaapäiviä jotka piti omistaa täysin sen laatimiselle. Tämä toimi hyvänä osoituksena OTO-opintojen tietynlaisesta raskaudesta, joskin olen tyytyväinen siihen että pystyin tekemään hanketta ja opettajanopintoja yleensäkin, työni ohella.

Toivon, että kehittämishankkeeni tulee palvelemaan tarkoitustaan sekä oman työpaikkani apuvälineenä että opettajakoulutuksen tehtävänä, niin itseni kuin ehkä myös tulevien opiskelijoiden kannalta.